

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXX

Červen 2021

číslo 6

Matka

Ano
byla vším
jako v té biblické básni
na hlavě nesla dům
rodila syny
předla tkala zašivala
a šatila a krmila
strpěla zrahy a odchody

A teď sedí
uprostřed prázdného už domu
už byly dopsány poémy o ní
už bylo jí snato břemeno z ramen
volná je každou nitečkou těla

Myslí
Všechno jsem přetrpěla
ale tu volnost
nepřežiju

Anna Kamiěnska

Úvodem

Zesnula milá paní Jiřina Šiklová, rázná a moudrá žena s úctou ke každému. Sloužila druhým, i ve vězení. Probouzela druhé k přemýšlení, k zájmu o slabší a pozvedala nás. To by byla prezidentka! Takovéto osobnosti jsou bohatstvím naší země. Kdybychom je neměli, byla by to nouze naší společnosti. To, že si je neumíme zvolit, je jiná bída. Nebylo těžké se s paní Jiřinou setkat, zvali ji do televize, přednášela nejen v aulách (několikrát i v Letohradě), napsala řadu výborných knih. Vždy ji zajímal člověk. Z jejího jednání s námi jsme měli pocit, že patříme mezi její nejbližší přátelé, ale takových lidí bylo velké množství. Na pohřbu se sešla skutečná elita této země. Tomáš Halík mluvil i o její statečnosti a připomněl výrok: „Bez statečnosti jsou všechny ctnosti jako vdovy.“ Aféra stíhá afěru. Před volbami jich bude ještě víc. Je dobře, že novináři upozorňují na špinavost politiků. Čekajme, že určití hráči použijí falešné karty. Rozpoznat je není nemožné, jen třeba ověřovat zdroje zpráv, kdo za nimi stojí. Ale nedělám si mnoho iluzí, že si do politiky umíme zvolit slušné lidi. To není pesimismus, ale výzva k většímu úsilí k přemýšlení o odpovědnosti za naši budoucnost. /v

Je to tak měsíc, co jsem se svým partnerem seděla u Jiřiny Šiklové, a pili jsme víno. Trochu kyselý to víno bylo, ale to máte s Jiřinou úplně jedno. Byla jeden z největších darů mého života. Byla zázrak pro tuhle společnost. Byla spontánní, moudrá, uchechtaná, emotivní, uměla být pořádně našťavaná a nešlo ji nemilovat. Pro mě to byla žena, která mou malou dceru naučila vyrábět z chleba figurky a vysvětlila jí, že až vyroste, bude mít základní kvalifikaci pro případný pobyt v kriminále. Byla to žena, která pražskými ulicemi vozila v kočárku mého syna a byla našťavaná, že to mimino furt chrápe a ona se nemůže pochlubit, jak se umí rozčilovat, když mu sebere dudlík. Byla to žena, se kterou jsem při náledí zažila autonehodu, při níž jsem řídila. S břichem krátce před porodem, kdy jsme skončily s autem v prudkém svahu. Vylezly jsme dveřmi řidiče, vytáhly mého vyděšeného psa a já dostala příkaz, ani se odtud nehnout. Jiřina totiž byla žena, co se za patnáct minut vrátila i s traktorem. Je pro mě zázrak, že mi dovolila sdílet s ní tolik nádherných věcí. Pro mě jediná feministka, která mi dokázala vysvětlit, co to znamená, i když u toho nezapomněla houknout, že ona teda „žádná feministka není“. Zastávala se vždycky všech. Když mi předevedím její syn napsal, že Jiřina leží v nemocnici, málem jsem od té chvíle hrůzou nedýchala. V duchu jsem ji prosila: „Holčičko, zvládní to.“ Takhle mi

to říkávala i ona. Když mi včera její syn Jan napsal, že zemřela, něco silného se ve mně zlomilo. Milovala jsem ji. Jako strašně moc jiných lidí. Jak říkám, Jiřinu nešlo nemilovat.

Renata Kalenská

Nikdo nedělá větší chybu než ten, kdo nedělá nic v domnění, že to málo, co udělat může, nemá cenu.

Na Krym se zapomnělo, anexe si nikdo nevšiml, bylo to po olympijských hrách, podobně postupoval Hitler.

Jiřina Šiklová

Chvilce

Dána je nám pouze chvilka
a hned se vrhni do její bezedné hloubky
toč se kolem ní jak ručička hodin
jak rameno kružítka ber z ní míru

Mluvíme stále abychom neřekli nic
a chvíle i tak zaráží naši krev bez zvěstování
tělesné buňky si ji předávají jako bol

Věčné odpočínutí nám
ve chvíle

Anna Kamiěnska

KRISTOVA TĚLESNÁ BLÍZKOST

Řekl jsem, že u poslední večeře Kristus nečekane lidem věnoval svoji tělesnou blízkost. Tělesnou! Tím se už blížíme k podstatě eucharistie, k jejímu jádru. Několikrát jsem zdůraznil, že Bůh nabízí daleko víc, než vnímá člověk. Nabízí víc než jen odpuštění (viz. L 15:22). I v tomto případě Ježíš nabízí víc než jen sedět s ním u Stolu, jíst jeho Chléb, pít jeho Víno. I když už toto je úžasná pozornost vůči člověku (kterou tridentská mše nechápe). Za tím vším je ještě něco daleko víc. Jeho lidský, tělesný dotek. Kdo můžeš chápat, chápej! Tady začíná, ba vrcholí Kristova lidskost. Tady začíná, ba vrcholí, mystika... Dále to chápe už jen citlivý, něžný, lidský člověk, básník srdce, Malý Princ. Ne spekulace, ale srdce je na tahu.

Duchovní dotek Kristův zažíváme při modlitbě, při svátostech, při četbě Písma, ve společenství Církve, při očistěném svědomí, před svatostánkem, před monstrancí, při radosti z jeho Matky. Ale dotek tělesný? Každou neděli vyznáváme, že Ježíš vstal z hrobu s jeho oslaveným, proměněným tělem, že jeho tělo je proniknuto božstvím, Absolutnem. Ježíš je tedy absolutně lidský. A lidské je, dotýkat se navzájem. Mám to snad ještě rozvádět do detailu? Ježíš je nejlidštější ze všech lidí. Vztahuje po nás své ruce, otvírá svou náruč... ale my jsme ještě tělesně daleko, nedostupní v neproměněném neoslaveném světě... V hříšném těle... On je našťástí všemohoucí v lásce (v tom jediném). Přijímá do jednoty svého tajemného oslaveného Těla všechny hostie světa, ty symbolické chlebičky živící duše; bere za své všechno víno v kalichu kdekoli na světě. Při mši přijímá jako první z nás: přijímá to, co jsme položili na jeho stůl, je to teď jeho Tělo, jeho Krev, jak velice zdůrazňuje. A pokrm a nápoj není jen povrchní dotek!

Velký Augustin říká, že všichni budeme jednou proměněni v Krista tak jako ty hostie. Nebude to naše „zmizení“ v Kristu, naopak! Bude jen jeden Kristus a my v něm... žádá „transsubstanciace“. Jednou bude celý vesmír proměněn v Krista. Žádné jiné místo pro nás v Trojici není. To bude krásný „konec světa“, že?

Jan Rybář

NAŠE RODINA

Bůh je jiná bytost než my. Těžko o něm mluvíme, nemáme patriční slova, nelze jej popsat, natož spočítat. Ale přesto nejsme odkázáni k mlčení, i on sám o sobě mluví naší řečí.

Říkáme-li, že je jeden, má to pro nás praktický význam. Nemusíme se obávat, jako pohané, že bychom jiné božstvo opomenuli.¹ Mluvíme-li o Trojici, je to pro nás také důležité. Bůh není do sebe zakoukaný narcis, ale žije ve společenství, ve kterém jeden dává přednost druhým. I to je srozumitelné, když slyšíme, že Bůh je láska. K lásce je třeba

1 V pohádce o třech sudíčkách jednu opomenuli a byl z toho malér.

druhého. Jsme pozváni být obrazem božím a to je možné jen společně s druhými. Žádný jedinec toho není schopný. Bůh žije ve vztazích, a i my jsme pozváni do vztahů s druhými. Manželé touží po dětech, nestačí si sami. Bůh je navíc otevřen pro další a další. Nežije v uzavřené své (božské) rodině. Proto nás Bůh vede k veliké péči o dobré vztahy s druhými.

Pokoušíme se mluvit o boží Trojici, ale je nutné si také dostatečně všimnout Ježíše. Věříme, že je božím Synem, ale stále nám nedochází, co to znamená, že je člověkem. Dost přehlízíme jakým je člověkem. V něm Bůh sestupuje mezi nás a nepokládá to za poníženi a marnost.

My jsme si udělali o Ježíši svou představu z výzdoby, obrazů a soch našich kostelů, z barevných filmů a kýchovitých zpodobení. Jeho (i Marii) jsme opentlili nejrůznějšími tituly a napařadili kýchovitými fáborý (pouťové úrovně), které nám zakrývají úžasnou krásu jeho jedinečného lidství.² Nechali jsme se odvést od vyprávění Písma k pokrivené představě Boha, Ježíše a jeho následování.

V listu Židům čteme:

Kristus, když přichází na svět, říká: „Otče, oběti ani dary jsi nechtěl, ale chtěl jsi, abych byl člověkem. V zápalné oběti ani v oběti

za hřích jsi nenašel zalíbení. Proto jsem řekl: rád budu člověkem.“³

Bůh k nám „sestupuje z nejvyššího patra“, aby nám ukázal krásu a důstojnost lidství, aby nás vyučil lidskosti.

Vážíme si toho a trochu tomu rozumíme - i my si sedneme na podlahu k děcku, abychom s ním byli „na stejné úrovni“.

Pro židy a muslimy jsou slova o Božím Synu rouháním, mají tak velkou představu o Bohu,

2 Králové měli na hlavě korunu, papež nosil trojitou korunu!

Až v druhé polovině 20. století papež (Pavel VI.) přestal tíaru nosit, a zrušil nošení papeže na nosítkách jako tureckého pašu. Až na začátku 20. století byla biskupům 12 m dlouhá vlečka zkrácena na 3m, po 2. vatikánském koncilu, byly vlečky konečně zrušeny.

3 Proto Kristus říká, když přichází na svět: „Oběti ani dary jsi nechtěl, ale dal jsi mi tělo.

V zápalné oběti ani v oběti za hřích, Bože, jsi nenašel zalíbení.

Proto jsem řekl: Zde jsem, abych konal, Bože, tvou vůli, jak je o mně v tvé knize psáno.“

Předně říká: „Oběti ani dary, oběti zápalné ani oběti za hřích jsi nechtěl a nenašel jsi v nich zalíbení“. (Srv. Ž 40: 7-9; Mt 9:13)

že si nedovedou představit, že by Bůh mohl být člověkem (který jí, myje se a chodí na toaletu). My říkáme: „Bůh je tak veliký, že mu žádný člověk není malý“.

Být božími dětmi je pro nás velikým programem, posvěceným Ježíšem. On nás zsvěcuje, uvádí do našeho lidství.

„Buď člověkem,“ říká nám Tvůrce, nesnaž se být andělem, dal jsem ti dostatečně krásný program na celou věčnost“.

A Ježíš k tomu přidává: „Těší mě být také člověkem, člověk může udělat mnoho dobrého, může být velikým požeňáním pro druhé“.

Nechápu, že se duchovenstvo opět vyžívá v sukních a feudálních kostýmech jako královský dvůr v Anglii a vydává to za přínos k lesku a cti slávy boží. Po dvou světových válkách, milionových obětech koncentračních táborů a velikých aférách kléru, navzdory 2. vatikánskému koncilu a lidskému Františkovi, stále lpíme na přežitých způsobech (které neměly v církvi ani vzniknout) a svou

pompou zkresluje evangelium.⁴

Máme pokroucený vkus a náhled na základní zvěst Písma.

Ježíš má veliký cit pro krásu a důstojnost všeho, co vyšlo z rukou Stvořitele.

Je Synem božím a je nejkrásnější lidskou bytostí. V jedinečné pozornosti ke každému člověku ctil jeho důstojnost.

Nepřišel přestrojen za člověka, byl rád člověkem. Nevyrůstal na zámku ani u katedrály. Byl synem řemeslníka a ženy v domácnosti – už to je dostatečné postavení. Většinu života pracoval na stavbách sousedů. Uměl se dobře chovat v rodině i ve společnosti, ale sám pro sebe nevyžadoval žádná privilegia a pocty. Nezahanbil chudého, neponížil postiženého, ani hříšníka, který se styděl za své selhání. Ani na kříži, svlečen do naha, se nestyděl za své tělo. I zkrvavený a poplivaný člověk má boží důstojnost, kterou mu daroval Bůh a pokud ji člověk nepřestane vnímat (třeba následkem mučení) a nevzdá se a nezadá si se zlem (a ani tehdy si ho Bůh nepřestává vážit). Ježíš potvrzuje boží pokyn: „Buďte mým obrazem“. Nikdy neřekl: „Klanějte se mně, ale následujte mě“. To neznamená, že se mu nemůžeme klanět, ale až když naplňujeme jeho pozvání: „Jednej se mnou a s lidmi, jako já

4 To, co vyšlo z boží ruky je tak krásné, že se to nepotřebuje strojit. Nejen koně jsou dokonalé, jen v cirkuse je kširují do cirkusových čabrak. Měl jsem krásnou fenu ridgebacka, venku chodila s tenkým koženým obojkem, ale v přírodě jsem ji obojek sdělovala, aby její pávab nic nerušilo.

jednám s tebou“, jinak bychom byli směšni pokrytci.

Potřebujeme poznávat Ježíšovo myšlení, jeho úctu k životu, cit pro ušlechtilost a jeho vkus.

Ježíš si váží dobrých rodičů, každého, kdo pečuje o potřebné, oceňuje u lidí nezaujaté, pružné a odvážné myšlení, úsilí o pravdivost, spravedlnost, čest ... Oceňuje stvořitelské i dobré lidské dílo, včetně řemeslného nářadí. Rád zpíval, tančil, slavil, hrál si s dětmi i s dospělými. Uměl si vychutnávat možnosti lidského těla a radosti života. Uměl vyhrávat i prohrávat. To vše a další krása Ježíšova života je popsáno v evangeliích.

Poznal jsem řadu krásných lidí, kteří mě okouzlili a svým jednáním potvrdili Ježíšovo učení: „Buď pěkným člověkem“.

Alespoň na jednom člověku připomenu jeho lidskost. V r. 1970 jsme s Bohumilem Kolářem v Praze potkali rozesmátého Pražáka ve žlutých manšestrových riflích a v červené kostkované košili s vyhrnutými rukávy. „Jdu na transfúzi“, pravil. Bohoušek pak řekl: „To je Aťa Mandl, seděli jsme spolu v kriminále. Má leukémii.“

Postupně se ke mně dostávaly střípky z Aťovyho života. Pocházel z vážené bohatší pražské rodiny. V Římě studoval 10 let a v r. 1940 tam byl vysvěcen na kněze. V únoru 45 s několika kněžími odjel do Anglie a vstoupil do čl. zahraniční armády. Byl vzdělaný, kulturní, ušlechtilý, schopný ihned bezchybně psát v pěti jazycích. Mohl v církvi udělat velkou kariéru.

V r. 48 mnoho lidí utíkalo před komunisty, ale Aťa se v r. 49 vrátil ze studijního pobytu ve Francii, i když tušil, že bude časem zatčen. Přípravoval se na to fyzicky i psychicky. Komunisté v něm viděli nebezpečného kněze. V červnu ho sebrali. 18 měsíců byl krutě vyšetřován a mučen (i Máchou, který mučil Josefa Toufara). Toufar zemřel náhodou, ale Mandl byl určen k likvidaci. Přímluva Mezinárodního Červeného kříže mu zachránila život. Ve velkém vykonstruovaném procesu „Zela a spol.“ v r. 1950 byl Mandl za velezradu a vyzvědačství odsouzen k 25 letům těžkého žaláře.

Podmínečně propuštěn byl až v únoru 1964. Kněžskou službu neměl povolenou, pracoval jako pomocný dělník. O r. 1968 vypomáhal opět v duchovní správě a začal pilně pracovat pro církev.

V červnu 1969 byl rehabilitován. Na 17. synodu Českobratrské církve evangelické v r. 1971 přednesl závažný referát, za který byl opět zbaven státního souhlasu ke kněžské službě. Leukémie ho zkosila 15. 3. 1972 v 54 letech. Po Aťově pohřbu se do semináře dostaly hloupé řeči některých farářů: „Zřekl se svého kněžství“, odsuzující to, že se Aťa nenechal pochovat v klerice, ale v džínách, košili s vázankou a saku.

Aťa byl strašně mučen, mnoho hodin visel hlavou dolů jako zkrvavený cár masa (čura-

ji si do obličeje). Vyloukli mu všechny zuby, rozbili nos a některé obličejové kosti (od toho později huhňal). Pomátl se na duchu, přestal úplně mluvit a jen vydával skřeky. Tři roky byl na samotce. Když ho dali na celu mezi vězně, vypadal jak pětasedmdesátiletý stařec. Ještě čtvrt roku nesměl jíst lžící, ale jako pes z misky na podlaze.

Antonín Bradna se mu velice věnoval a Aťa se uzdravil i psychicky.

V kriminále se dostal na úplně dno. 15 let byl Aťa, tak jako ostatní, bez Bible, knih, milované hudby, soukromí ... Za slavení liturgie byly tvrdé tresty. Víte, jak se slavila v kriminále Ježíšova hostina? ⁵

Aťa si nikdy na nic nestěžoval. Když se bachaři ptali, kdo půjde na další nepřijemnou práci (vězňové byli stále udrnění, hladoví a ponižováni), manuálně nešikovný Aťa se vždy hlásil (aby nemusel někdo jiný). Za vše dobré byl komukoliv vděčný. Po tom všem, co prožil, se velice radoval ze života ⁶ a s neobyčejnou pozorností se věnoval každému člověku.

Přesvědčil se, co je v životě podstatné – lidskost. Z Ježíšova příběhu to četl stejně.

To není samozřejmé, všichni čteme stejnou Bibli, ale s jiným výsledkem. „Někomu nepomůže ani kriminál“, pravil jeden řeholník, „je to jako když spolkeš skleněnou kuličku, jaká vejde, taková vyjde“.

Ježíš na konci života řekl: „Otče, já jsem tě oslavil na zemi (svým životem, svou lidskostí), když jsem dokončil dílo, které jsi mi svěřil“. (J 17:4)

Ježíš je krásným člověkem podle představ Boha.

Řekl: „Kdo vidí mě, vidí Otce“. Bůh nám s potěšením slouží. Služba není ponižující, je královským projevem. Proč by ses na někoho povyšoval? Nemáš to zapotřebí, jsi mou milovanou dcerou, milovaným synem.“

Antonín Mandl a řada dalších krásných lidí svědčí o svém Tvůrci (někteří neuvědoměle) svou lidskostí, a úctou ke každému člověku. Všechny naše církevní tituly, úřady, parády a pompa, na kterých si leckdy bláhově zakládáme, jsou vedle Ježíšova života trapné („všechna sláva, polní tráva“). ⁷

⁵ Nouze za komunistického režimu nás dovedla k podstatě Ježíšova slavení, bez všech kostelních ornamentů jsme ale zažili hluboké bratrství s Ježíšem a kamarády.

Před pár roky v pokoji u nemocného kněze slavil vysoký hodnostář mši, přivedl si k tomu ceremonáře, který ho ustrojil do „plně polní“. „To byla veliká krása“, vzdychla jedna paní. Maminka přijde v noční košili ukonejšit děcko a nepotřebuje k tomu uniformu.

⁶ V r. 1967 přijel do Prahy na nunciaturu (která byla od 50. let neobsazená) vysoký vatikánský diplomat. Pozval si 12 kněží. Když Aťa přicházel, udělal před diplomatem na koberci kotrmelec – z obrovské radosti. (Představte si pana kardinála před panem nunciem.)

⁷ Kdo má v hlavě, nemusí mít „na hlavě“. Kdo má v srdci, nemusí mít „na prsou“.

Být lidským člověkem je největším úkolem a velikou ctí. ⁸

Rádi a s vděčností se necháváme Ježíšem kultivovat - vychovávat.

Bůh nás pozval do své rodiny, co bychom si mohli přát většího? /v

⁸ Medik u zkoušky správně rozpoznal diagnózu děčka, i když se jeho nemoc projevovala atypicky. Profesor medika pochválil za výkon, ale vlněně pravil: „Pane kolego, přijďte ještě jednou, nebyl jste pozorný k pacientovi, vid, Jeničku,“ a pohládl hoča po hlavě.

Sophie Scholl, jedna z největších hrdinek 20. století, se narodila před sto lety (9. května).

Ve svých 20 letech se postavila do čela největšího protifašistického odboje na území Třetí říše, jehož činnost skoro celý rok až do své popravy systematicky rozšiřovala.

Jak sama poukazovala, miliony lidí se báli říci totéž, co si myslela ona: „Největší škody napáchá mlčící většina, která chce jen přežít, přizpůsobí se a spolupracuje.“

Život – a to i život člověka, který je osudem či nešťastnou shodou náhod nějak handicapován – je třeba zasvětit práci pro druhé a něčemu, co má skutečný smysl.

Olga Havlová

Nelze pochybovat, že kritika prospívá každému, lidem i institucím. Avšak oprávněné výtky neztratí nic na své síle, když jsou formulovány s humorem a především s taktem a porozuměním.

Anglická královna Alžběta II.

Kdekoli dosáhnou svého posledního dne života, čeká mě nikoli nic, ale vše, co je Bůh. Smrt je přechodem do skutečného domova, je to setkání v Božím tajemství a lidské slávě.

Hans Küng

My, lidé náboženští, přicházíme se svými předem hotovými závěry, biblickými citáty a dogmaty, a to tak, abychom nemuseli přijímat realitu, přijímat okamžik tak, jak je. Z nějakého důvodu je snazší zastávat názory, než prostě být bdělý a probuzený.

Richard Rohr

Může snad Kúšijec změnit svou kůži?

Či levhart svou skvrnitost?

Jak vy byste mohli jednat dobře, když jste se naučili páchat zlo? Jr 13:23

Nespolupracovat se zlem je naší povinností stejně tak jako spolupracovat s dobrem.

Nemohou vám vzít sebeúctu, pokud se jí nevzdáte.

Mlčení je někdy výmluvnější než mluvení.

Mahátma Gándhí

ODEŠLA TICHÁ DISIDENTKA, SKROMNÁ A MOUDRÁ JIŘINA ŠIKLOVÁ

Hynek Jeřábek

Po celá sedmdesátá i osmdesátá léta pomáhala - nakonec se ukázalo, že v některých letech téměř sama, tiše a nenápadně - dostávat za hranice dokumenty Charty 77, rukopisy Václava Havla a dalších chartistů a disidentů. Nemohlo se o ní vědět, nesmělo se o ní vědět. Jiřina Šiklová patřila k moudrým lidem, kteří dovedli srozumitelně vyjádřit důležité myšlenky, jež se týkaly nás všech. Byla mimořádně skromná. Přestože by si dávno zasloužila profesuru ze sociologie, sociální práce, gender studies, možná i z gerontologie, o tituly neusilovala.

V r. 1969 napsala habilitační práci, ve své době dosti mimořádnou; zabývala se v ní r. 1968 v západní Evropě a levicovým revolučním hnutím v Německu, Francii i jinde. Obhájit ani vydat ji již nesměla. Vyšla - v originálním znění s původním titulem „Stoupenci proměn“ a s vlastní novou předmlouvou a se zasvěceným doslovem Marka Skovajsy - až v r. 2012.

Po listopadu tuto oblast své kariéry už Jiřina Šiklová nechala stranou. O rehabilitaci se nedrala. V době, kdy nesměla učit ani publikovat, pracovala několik let jako sociální pracovníce na geriatrickém oddělení Thomayerovy nemocnice. Četla odbornou literaturu a získala značné znalosti a zkušenosti v oblasti gerontologie a sociální práce. A protože po celou dobu významně pomáhala v disentu, byla v květnu 1981 zatčena a pak z politických důvodů vězněna až do března 1982. Když se po r. 1989 vrátila na Univerzitu Karlovu, odkud ji komunisté po r. 1968 nejprve vyhodili z katedry sociologie filozofické fakulty a poté i z psychologického institutu, začala se věnovat sociální práci a také gerontologii. Založila spolu s kolegy nový studijní obor a také novou katedru sociální práce a rozvinula u nás pozapomenutý obor skvělým způsobem.

A ve stejných letech se ještě zasloužila o rozvoj dalšího oboru - gender studies. Měla zaslouženě vysoký kredit za hranicemi a zároveň přístup k současné literatuře k jedné i druhé problematice, kterou si u ní půjčovala řada kolegů z branže. Uměla cizí jazyky, cestovala, vystupovala na mezinárodních fórech. V roce 1995 získala ocenění Žena Evropy za přínos integraci Evropy.

Jiřina Šiklová však vykonávala po celá sedmdesátá i osmdesátá léta ještě jinou, velice záslužnou činnost. Nejlépe by to asi vyjádřilo pojmenování, že byla tichou disidentkou. Pomáhala, nakonec se ukázalo, že v některých letech téměř sama, dostávat za hranice dokumenty Charty 77, rukopisy Václava Havla a dalších chartistů a disidentů. Jejich články a zprávy se díky ní dařilo celá léta, tiše a spolehlivě, dopravovat do západní Evropy a dále do světa.

A byla to také ona, kdo přijímal důležité do-

pisy a tiskoviny ze Západu podobnou cestou a předával je lidem z disentu. Nemohlo se o ní vědět, nesmělo se o ní vědět. Teprve později lidé jako Vilém Prečan, Petr Pithart nebo Václav Havel uváděli postupně ve známost její zásluhy na fungování disentu v době normalizace u nás. Za tuto svou činnost byla v roce 1999 po zásluze vyznamenána Václavem Havlem medailí Za zásluhy 1. stupně.

Po listopadu 1989, po celých více než třicet let, se Jiřina Šiklová často vyjadřovala k veřejným tématům. Mnohdy se zastávala lidí, kteří se nezaslouženě dostali do vážné situace. Novináři, publicisté, organizátoři akcí a mnozí další se na ni obraceli s žádostí či prosbou o účast v diskusních pořadech k celé řadě důležitých otázek. Zpravidla se ochotně zúčastnila.

Mluvila málo, stručně, srozumitelně a vždy k věci. Většinou našla způsob, jak poradit, a lidé ji naslouchali s důvěrou. Byla jakýmsi „svědomím národa“. Ona sama by to tak nikdy neřekla, ale kdybychom v Česku hledali člověka moudrého a zároveň skromného a mravného, mnoho by se jich s Jiřinou Šiklovou měřit nemohlo.

Autor je profesor sociologie působící na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy a na Filozofické fakultě Západočeské univerzity v Plzni.

ÚPLNĚ VŽDY VĚDĚLA KDY, CO A JAK

Monika MacDonagh-Pajerová,
Miloš Rejchrt

Listopad 1989

Jiřina přichází v prvních dnech studentské stávky na Filozofickou fakultu UK - sebevědomě míří do největší auly, tehdy Stoděvítky, pozdravit studenty. Nevypadá překvapeně, říká jen, že je ráda, že se revoluce dožila.

U dveří si ta elegantní dáma odloží gumové rukavice, kýbl a mop, aby pak mohla dokončit úklid. Když vidí naše rozpaky, s úsměvem řekne, že žádná práce přece nesmrdí!

Květen 1996

Jiřina plave v termálních lázních v Budapešti. Pochvaluje si, jak se jí pěkně učí na Středoevropské univerzitě a jak se nám povedl seminář Rady Evropy pro mladé diplomatky, na který jsme využili Centrum mládeže na Dunaji. Obdivuju ji, v jaké je formě, plave

energicky a v přestávkách se vrací k semináři. Hele, řeknu ti jenom tolik - ty mladé holky si prostě musí víc důvěřovat.

Na dotaz, jak to dělá, že pořád vypadá tak svěže a mladě, řekne - jóóó, holčičko, na tom se musí pracovat. Každé ráno rozvečičku a uvidíš! Občas mě pak kontroluje a s výkolem není spokojená.

Listopad 1999

Jiřina si s úsměvem čte výzvu bývalých studentských představitelů „Děkujeme, odejděte!“, ve které žádáme Miloše Zemana a Václava Klause, aby zrušili nemravnou takzvanou opoziční smlouvu a podali demisi.

To máte pěkně sepsané, říká pobaveně - ty si myslíš, že se s vámi ti dva budou bavit? Nebudou, nebudou, ještě se vám vysmějou! Na demonstrace ale pilně chodí a nikdy se nezapomene zeptat, jestli něco nepotřebuju.

Únor až květen 2003

Jiřina s námi jezdí v rámci kampaně ANO pro Evropu před referendem o vstupu České republiky do unie. Jede, kam je potřeba, nevybírám si velká města ani drahé hotely. Bere to, co je.

Publikum si vždycky získá - začne vtípem o tom, jak zakřivený má být banán, a pak řekne - a o tom to holenkové vůbec není. Mluví o Evropě a jak to tam bude dobré a uzavře povzbudivě - musíte ovšem ten zadek zvednout a jít hlasovat, víte?

Říjen 2003

Jiřina je dojatá a laskavě pohovoří o významu manželství na naší svatbě s Peterem, kterému přijela na návštěvu snad půlka irského ostrova. Pak do mikrofonu řekne něco o domově pro seniory, to víte, peníze se vždycky hodí, popadne igelitovou tašku, oběhne stoly a během chvilky vybere 72 000 korun mezi svatebčany. Jiřina je s průběhem svatby velmi spokojená.

Až později se od irských příbuzných dozvíme, že si mysleli, že přispívají novomanželům na oběd, snad nějaký český zvyk? Vždycky se mě pak na moji šikovnou přítelkyni v Dublinu vyptávají a obdivně pokývají hlavou. Ta by se nám tady hodila!

Březen 2009

Jiřina nás s televizním štábem vítá doma v Klimentovské, budeme točit o ženách, proč jich je v Evropě víc vidět ve veřejném životě, jak mladé Češky povzbudit, aby si k rodině a profesi ještě přibíraly zájem o politiku. Když se prodereme přes stohy novin a časopisů a rozečtených knih ke křeslům, do nichž nás pan režisér chce nainstalovat, Jiřina vyskočí a začne prostor přerovnávat. Prosím tě, nechceme přece vypadat jako nějaké praštěné intelektuálky, víd? Usedne spokojeně, až když vypadáme jako dvě hospodyňky u kávy.

Duben 2014

Jiřina čile pobíhá ve zmíněném bytě, vyprá-

víme si kdo, co, kde, vaříme si čaj, povídáme, povídáme, málem zapomenou, že jsem přece přišla pro nějakou Jiřininu fotku do svých Deníků: vycházejí na podzim, pamatuješ?

Co bych ti tak dala, já na těch fotkách vypadám nějak divně vždycky. Ale nevypadáš. Ale vypadám. Ale nevypadáš. Já tě tam chci mít, jsi pro mě důležitá!

Nakonec vybíráme nádhernou fotku: Jan Dobrovský a Jiřina Šiklová v redakci nových Lidových novin a pod tím rukou: „Reportéři Jerusalemu čekají na pogrom“ - a ona se zakucká smíchy.

Září až listopad 2019

Jiřina poctivě chodí na všechny ty konference a semináře a představení knih a promítání dokumentů a ochotně dává rozhovory k 30. výročí sametové revoluce. Nehraje přitom žádnou roli - hrdinku ani oběť.

O Chartě 77, o samizdatu, o kamionu, o vězení, o uklízení mluví věčně, stejně jako o zakládání gender studies, o ekologii, o tom, že demokracie tady není jednou provždy, je potřeba ji bránit.

Baví ji být mezi lidmi, kteří to prožívali s ní, radostně vítá přátele, dlouho neviděné, příběhy vypráví nejčastěji ty veselé, zábavné, jakoby uvnitř prostě vždycky věděla, že všechno dobře dopadne.

Svoje zásluhy spíš umenšuje, raději říká My než Já, raději Být než Mít. Usmívá se potučně, když se ptají, proč nechtěla do politiky, proč se raději věnovala psaní, přednášení a studentům.

Když se v nějaké přestávce ptám, jestli měla strach, že by ji politika změnila, na chvíli zvažní - to bohužel nevíš nikdy, co to s tebou udělá, myslím, že jsem se rozhodla dobře!

Květen 2021

Jiřina vypadá nádherně.

Na pohřeb Ivana Havla si vzala hedvábnou halenku, tu slavnostní, a chlubí se, že sukne je snad ze svatby a podívej, jak jsem se do ní vešla. Musím zase začít cvičit a plavat, v tom covidu jsem zhubla až moc a ty svaly ochablé, to víš, projdu se kolem Klimentské a to nestačí. Taky bys měla, kriticky si mě měří - uděláme si plán.

Soucítě se dívá na Dagmar Ilkovičovou - Havlovou, naši milovanou Dášu, pak si „my holky“ sedáme v krematoriu do druhé řady hned za ni, aby věděla, že nás tam má. Dana Němcová, Jiřina Šiklová, Olga Sommerová, Jitka Vodňanská, Alena Paloušová. Díváme se nahoru na rakev, ve které leží Ivan a nejde nám to do hlavy.

Toho jsem měla vždycky nejraději, říká mi Jiřina - a já musím souhlasit.

Jedny z posledních fotek Jiřiny budou od Ondřeje Němce z toho dlouhého dne, z bytu na Rašínově nábřeží - prožila tam tolik dobrého i zlého, když ještě žili Václav a Ivan - teď spolu procházíme tím krásným, rozlehlým bytem, zapadá slunce a my cítíme, že něco končí.

Jiřina se mě přidrží a já mám pocit, že bych

ji mohla lehce zvednout. Zamyšleně se dívá na Ivanův stůl, všechno zůstalo na svém místě. Poprvé v životě vidím Jiřinu zamlklou, tichou.

Doufám, že teď ví, jak hodně jsme ji měli rádi. A jak moc nám bude chybět.

- - -

V roce 1988 komunisté po mnoha letech zase uznali 28. říjen za státní svátek se vším všudy. Aby ale jejich laskavosti nezneužili všelijakí ztroskotanci a zaprodanci k nějakým svým oslavám, pozavírali je na dvakrát 48 hodin.

Ve vazební věznici v Ruzyni bylo narváno, na celu pro dva se nás muselo vtěsnat sedm. Na chodbě nás bachaři v jednu chvíli nechali stát čelem ke zdi, ale to množství nestačilo uhlídat, takže jsme viděli, jak mužové v civilu rázně vedou po chodbě Jiřinu Šiklovou. Ta ale zpomalila a jednoho z nás - myslím že Jiřího Rumla - pohladila po tváři. Hned se strhl estébácký řev, že tohle bylo naposled, a vyndejte ty ruce z kapes, když s vámi mluvím! Nevyndala, oni zesilovali hlas, ona mlčela, napětí stoupalo.

Tohle si ti nadsamci nenechají líbit, říkal jsem si v tu chvíli, to je pro ně příležitost, aby předvedli, kdo že tu má vedoucí úlohu. Nepředvedli nic, zůstalo u vyhrožování. Kamsi ji dostrkali, pokračování to mělo jako u nás všech, po čtyřech dnech a nocích ji pustili.

Šiklová, ta věděla, kdy co a jak. Například věděla, jak cenné je někdy pohlázení a kdy je správné nevytáhnout ruce z kapes. Přítelkyně naše i učitelko, díky!

*Autor, chartista a disident,
evangelický duchovní.*

CHYBÍ SPOLEČNÁ MYŠLENKA

Rozhovor s Jiřinou Šiklovou

1. Které zvíře je podle vás nejvíc „politické“ a proč?

Určitě prase. Orwellova Farma zvířat je právě o prasatech, která jako nejchytřejší ovládnou další zvířata, ale nepřímou i lidi. Tato knížka je vlastně „o prasatech u moci“. U nás vyšla poprvé v samizdatu, přepisována na průklepovém papíře, protože zde byla - stejně jako Orwellovo 1984 - zakázaná. Svým způsobem je to i pocta pro „prasata“, nicméně ani dnes jich nemusí být u moci příliš mnoho.

2. Který politický okamžik vás formoval? (Kromě sametové revoluce)

Už jako malé dítě jsem věděla, o čem se smí či nesmí na veřejnosti mluvit a že když se zapne ráiový pořad Volá Londýn, musíme okamžitě zavřít dveře do předsíně. „O tom se nesmí na veřejnosti mluvit“ bylo tedy skoro stejně jako poučení, že se mám na křizovatce držet maminky za ruku a před jídlem si umýt ruce.

3. Jaká je vaše první vzpomínka na politiku?

První? To si už nepamatuji. Ale vybavuji si, že maminka vždy říkala „hitlerovci jsou naši nepřátelé, ale Němci jsou taky naši sousedé“.

4. Kdy a proč jste plakala kvůli politice?

Spíš mívám vztek a dala bych někomu přes hubu, ve chvílích, kdy se vědomě nějaký člověk podbízí, snaží se zalíbit mocným, a přitom o tom není přesvědčen. A když takový člověk pak naznačuje, jak to dobře zvládl, jak je přečural.

5. Které vaše přesvědčení se nesnese se společenskými konvencemi?

Přesvědčení není nikdy konvenční, protože to je přesvědčení. Ale člověk bez páteře, snažící se zalíbit, je mně odporný.

6. Kdy jste poprvé pocítila, že jste mocná?

Být mocná netoužím. Každá moc sice dává sílu, ale také svazuje toho, kdo si myslí, že je mocný. Ale že mám vliv, to jsem pocítila, když jsem mluvila k velkému shromáždění lidí a věděla jsem, že bych je dokázala „oslovením“ nejen získat, ale i vyprovokovat a třeba poštvat proti někomu či něčemu. Mívám vztek a dala bych někomu přes hubu, hlavně když se někdo podbízí mocným.

7. A kdy jste se cítila obzvlášť bezmocná?

Ani když mi dali „narámky“, jak se říká v ženském žargonem, jsem se necítila bezmocná. Svoje vlastní chování mohu reflektovat vždycky. Pokud jsem při vědomí.

8. Kdyby svět za rok skončil, co byste si do té doby dala za úkol?

Tohle je otázka jak pro předpubertáky... Určitě bych se ale chtěla „vyrovnat“ s lidmi, kterým jsem nějak ublížila. Smířit se a třeba vzít i chybu na sebe, abych jim to, ale také sobě ulehčila, když stejně všechno skončí.

9. Jste raději pro, anebo proti?

Raději jsem pro, ale pak z toho vždy vyplyne více práce pro mě samotnou. Když opravdu nesouhlasím, tak přece mohu jít domů a neangažovat se.

10. Která politická přesvědčení jste hodila přes palubu?

Názor, že se dá pomoci všem lidem, i když oni sami nechtějí.

11. Mohla byste políbit někoho, kdo podle vás špatně volí?

Mohla. Přece volba v určitém okamžiku není totéž, co celá osobnost člověka. A pokud to má být o volbě politické, tak to už vůbec nemohu toho druhého odsuzovat, vždyť má právo na svůj názor, i když já si budu myslet, že je to blbost, a nesouhlasit s ním.

12. Už jste někdy ztratila přítele kvůli politice? A pokud ano - bude vám chybět?

Ano, ztratila, ale nebylo to kvůli politice, ale kvůli bezcharakternosti, která byla za touto jeho či její volbou.

Dokončení na str. 12

AKTUALITY

JEDNÁNÍ PASTORAČNÍ RADY 6. 5. 2021

Omluveni:

J. Čanda, V. Kozel, P. Moravec, M. Malá

Poděkování:

- Panu Josefu Pecháčkovi za dlouholetou službu varhaníka v Letohradě (osobní návštěvu sjedná p. farář);
- za brigádu u kaple v Červené (čištění břehu) – P. Hoffmann, H. Jurenková + mládež;
- přípravu materiálu k obnově manželského slibu;

Akce z pastoračního plánu:

13.5. - 18:00 setkání rodičů dětí, které půjdou ke svátostem;

Kopečková pouť (14. – 16.5.)

- Bohoslužby: pá 18 hod. Kopeček, so 18 hod - Letohrad, ne 8:00 a 9:30 Kopeček, 9:00 Mistrovice;

- zajištění zpěvu: pá a ne 8 hod. - a cappella (Hoffmann), ne v 9:30 rytmická (J. Kinscher),

- dezinfekce – zajistit dva vchody, lavičky – připraví se při úklidu 8.5.

- zvukař objednan;

Kopečková pouťová stezka (14. – 23.5.):

- cca 2 km, 12 stanovišť příležitost pro procházku rodin s dětmi, kohokoli – vyvěsíme plakátky

- začátek u vývěsky u kostela na náměstí;

- zajištění jednotlivých stanovišť – oslovíme farníci;

- spolupráce s výtvarným oborem ZUŠ.

Svatodušní vigilie sobota 22.5.

- mše sv. v 19 Letohrad, pak vigilie (20 hod.) hudební doprovod zajistí P. Hoffmann Pout' v Červené – so 29.5. v 19:00.

Svátky/slavnosti:

-31. 5. pondělí ranní – Navštívení Panny Marie;

- 6. 6. neděle (3.6.) Těla a Krve Páně;

- 11. 6. pátek večerní Nejsv. Srdce Páně – 18 hodin;

Výlety k ukončení školního roku – po okolí, dle možností.

Biřmování

- 5. 6. duchovní obnova s J. Pasekou,

- 12. 6. generálka + minivigilie,

- 13. 6. slavnost (biskup Jan) - bohoslužba na Orlici v 9:30 – připravit ozvučení ven lavičky zapůjčit od hasičů (poptá L. Majvald)

Stav úprav okolí orlického kostela

- jednání p. faráře se starostou – jde o městský pozemek, farnost je ochotna se podílet; činí se další přípravy;

Dotace od města

- na farní akce 27 tis. – využije se na sv. Václava

Úpravy na faře

- příprava dřevěného zádveří a oprava dveří (finance z fondu solidarity biskupství)

Příští jednání rady 10. 6. v 18 hod.

Ke vzkříšení jsme provodili

30. 4. Petra Bárneta	56 let
14. 5. Jiřinu Benešovou	79 let
27. 5. Ludmilu Prokopcovou	87 let

PODĚKOVÁNÍ

Děkujeme všem, kteří pomáhali s úklidem Kopečka a přípravou pouťové bohoslužby. Děkujeme za váš čas i službu.

Děkujeme všem rodinám, které se podílely na přípravě Kopečkové pouťové stezky a dětem z výtvarného oboru ZUŠ A. Muchy, že nám svými obrázky ozdobily kapličku o pouťovém víkendů. A také paní učitelce Taraškové za ochotu a spolupráci.

Děkujeme rodině P. Hoffmanna za hudební doprovod při svatodušní vigilii.

Děkujeme všem zvoníkům, kteří celý květen rozeznávali zvony na Kopečku.

ZPRÁVY Z CHARITY

PRO NÁS PACIENT NIKDY NEBUDE JEN RODNÉ ČÍSLO

Hana Ďuránová nastoupila jako zdravotní sestra do Oblastní charity v roce 1997. Posledních pět let je na pozici vedoucí sestry Domácí zdravotní péče v Letohradě.

Jak se za těch 24 let změnila práce charitních zdravotních sestřiček?

Změnila se hodně. Rozšířila se působnost i celková profese. Oddělila se zdravotnická služba od pečovatelské, takže my už řadu let děláme jen zdravotnické výkony. Naprosto se změnilo materiální vybavení. Medicína jde dopředu milovými kroky. Přibýly nové léčebné metody, postupy, prostředky, zdravotnické úkony. Pro pacienty je dnes léčba doma jednodušší, příjemnější a efektivnější. Pacient nemusí do nemocnice nebo k lékaři, protože my ho umíme ošetřit přímo u něj doma. Běžně pečujeme o PICC katetry, porty, stomie, močové cévky. Umíme úspěšně léčit diabetické defekty nohou, protože dnes existuje nepřeberné množství hojivých krytí, kdežto dřív na to byla jedna mast. To vše musíme znát, takže se neustále školíme a učíme nové věci. U nás je našťáství výborný vzdělávací systém, jezdíme do školícího střediska NCO NZO v Brně, kde nabízejí širokou řadu kurzů. Anebo kurzy pořádají přímo firmy, které konkrétní zdravotnický prostředek nabízejí. A musím říct, že toho umíme docela hodně.

Když charitní sestřičky před 30 lety začínaly se svou službou, jezdily s batůžkem na kole. Dnes je jejich základním pracovním prostředkem auto a počítač?

Ano. Na kole jsem po vstupu do Charity jezdila ještě asi pět let i já. Zpočátku jezdily sestřičky na kolech po Letohradu a do okolních vesnic zajíždělo jedno auto, které jsme v Charitě v Letohradu měli. To už je samozřejmě dávná historie. Dnes má každá sestřička své auto. Bez aut by to vůbec nešlo, protože k pacientům vozíme spoustu potřebného materiálu. Teď máme nová, spolehlivá auta, se kterými se nebojíme ani v zimě do odlehklých koutů vesniček, z toho máme velkou radost. No a stejně jako auto k nám samozřejmě patří i počítač. Bez toho už to také nejde.

Na jakém území zdravotnickou péči poskytujete a kolik máte pacientů?

Denně máme na čtyřech trasách kolem 40 pacientů, v pondělí až 50 pacientů. Jezdíme na území celého Letohradu, dále do Lukavice, Písečné, Žampachu, Hlavné, Nekoře, Horní a Dolní Čermné, Dolní a Horní Dobrouče.

Jaký máte v Letohradě kolektiv?

Naprosto výborný. Je nás tady osm sestřiček na 5,5 úvazku a rozumíme si výborně. Složení se moc nemění, ale když přijde někdo nový, zapadne mezi nás. Utužujeme kolektiv tím, že se scházíme, slavíme narozeniny nebo jdeme i se svými rodinami na výlet.

A jakou máte spolupráci s praktickými lékaři?

V Letohradě máme vynikající spolupráci se všemi lékaři. Jsou vstřícní a ochotní, mohou jim zavolat i o víkend. Důležitá spolupráce je i s pečovatelkami - městskými i našimi charitními - a s hospicovou péčí. Všechno funguje na jedničku.

Dostáváte se do rodin a vidíte různé přístupy k pacientům. Jakou máte zkušenost s pečujícími rodinami?

Vzpomínám si na pacienta, ke kterému jsme jezdily ve dvou, protože péče o něj byla velmi náročná. Byl hodně těžký, měl na těle spoustu dekubitů. Než jsme ho ošetřily, převázaly a napolohovaly, trvalo to dvě hodiny, a bylo to vždy fyzicky náročné. Tady jsem nesmírně obdivovala rodinu, která o něj pečovala celodenně. Obecně ten přístup rodin je různý. My to tady máme dobré, protože na vesnici žijí rodiny často společně v jednom domě. To je bezvadné, protože se rodina může o svého blízkého postarat. Nejhorší je, když pacient bydlí sám a děti jsou daleko. Upřímně obdivuji každou rodinu, která se stará, protože to není jednoduché...

Baví vás pořád práce zdravotní sestřičky?

Za těch 24 let jsem neměla nikdy důvod, proč bych odtud odešla. Velice si cením našeho kolektivu skvělých děvčat. A samozřejmě práce mě baví stále. Pro nás pacient nikdy nebude jen rodné číslo, protože ho známe osobně, známe jeho rodinu, jeho domov a věci, které má rád. Ke každému pacientovi máme vztah. /M

BŮH K NÁM MLUVÍ

Knihu Poznámek Václava Vacka k biblickým textům nedělní liturgie (během 15ti let) vydal vlastním nákladem pan Ing. Vlastimil Bartoš v třídílném souboru. Každý svazek obsahuje poznámky k příslušnému cyklu (A, B, C), doplněno fotografiemi. 4.154 stránek A5, hmotnost 3.410 g. Cena všech tří exemplářů je 1.300 Kč. K zakoupení na e-mailu: vb603@email.cz. Ve volném prodeji nejsou.

BÝT SAMA SEBOU

V brněnském Centru naděje a pomoci se věnujeme životním situacím, které se týkají těhotenství, mateřství a rodičovství. Významnou část naší práce představuje úspěšná pomoc párům, kterým se nedaří otěhotnět, a hledají přirozené cesty, bez technik umělého oplodnění. O osvětu v oblasti zodpovědného rodičovství se snažíme nejen mezi dospělými. Vnímáme jako důležité také dospívajícím předávat pravdivé informace o lidské plodnosti, povzbuzení k sebeúctě a vytváření dobrých vztahů. Kromě individuálních konzultací nabízíme též rozmanité kurzy.

Oblíbený kurz mezi mladými dívkami ve věku 12–18 let je týdenní prázdninový kurz Být sama sebou, letos v létě jej v našich prostorách plánujeme v termínu 19. 7. – 23. 7. 2021. V kurzu se s dívkami zaměřujeme především na zodpovědný přístup k sexualitě, věnujeme se otázkám rozvoje osobnosti, vztahů, nechybí však ani téma módy a kosmetiky. V rámci kurzu může dospívající dívka zjistit, v čem je dobrá, za co se může pochválit, a co naopak by bylo dobré na sobě změnit k lepšímu.

Naším přáním a motivací kurzu také je, aby dívky získaly podněty, které jim pomohou např. v komunikaci s rodiči a vrstevníky, právě ve složitém období dospívání. Pokud Vás kurz zaujal, můžete se podívat na naše stránky <http://www.cenap.cz> a zjistit podrobnosti.

/Lázničková

JSME SI TÍM NEJVĚTŠÍM BOHATSTVÍM

Nedávno mi vyšla nová kniha – Exotova abeceda. Jedna paní mi napsala, jestli bych jí knihu neposlal s věnováním pro její kamarádku, ráda by jí knihu dala k narozeninám. Jiná paní mi napsala, že její kamarádka bude mít narozeniny, a tedy by jí ráda dala netypický dárek: jestli bych jí nenapsal rukou přání, vyfotil to chytrým telefonem a poslal přes Messenger. Ukázalo se, že obě žijí ve stejném městě a jsou to právě ony. Jedna mi psala nezávisle na druhé.

Jsem si tím největším bohatstvím. Na našich vztazích je hezké především to, co si mezi sebou sdílíme. Jsou věci tak podivuhodnou, že je můžeme navazovat dokonce s lidmi, které osobně vůbec neznáme. Můžeme sdílet

JAK SPRÁVNĚ VYCHOVAT DĚTI

1. Nepožadujte od dítěte, aby žilo podle Vašich představ, ale pomozte mu, aby si našlo svou vlastní cestu.

2. Neočekávejte od svého dítěte vděčnost za vše, co jste pro něj udělali. Dali jste mu život a jak Vám může za něj poděkovat? Dá život a lásku zase svým dětem, díky nekonečné Boží moudrosti.

3. Snaž se nekřivdil svému dítěti, aby jsi ve stáří neměl hořký chléb. Neboť to, co zaseješ, to jednou sklídíš.

4. Neřešte za dítě jeho problémy.

5. Neponižujte, nezesměšňujte!

6. Pamatujte, že ta nejdůležitější setkání které člověk může v životě absolvovat, jsou právě setkání s dětmi. Věnujte jim více pozornosti, protože nikdy nemůžeme vědět, koho potkáváme v konkrétním dítěti.

Janusz Korczak

Stařec a vznešený jsou hlavou božího lidu, prorok učící klam je ocasem.

Vůdcové lidu se stali svůdci a ti, kdo se jimi dají vést, jsou ztraceni.

Iz 9: 14-15

jejich lidské bohatství jakoby na dálku, ale ta vlastně vůbec neexistuje.

Jednou jsem v rozhlase poslouchal krásnou besedu Terezy Kostkové s pivovarníkem Stanislavem Bernardem. Stanislavovi změnila život prodělaná leukemie. Po ní se mu největším životním adrenalinem staly hledání odpovědi po smyslu života a radost z objevování dalších, dosud netušených duchovních skutečností.

„Jak to souvisí s penězi,“ ptá se redaktorka, „chcete-li provozovat pivovar, potřebujete jich zřejmě hodně, ne?“

„Když jsem byl mladý, myslel jsem si, že až budu mít hodně peněz, budu šťastný, ale objevil jsem, že takto to vůbec nefunguje,“ říká na to pan Bernard. Neznám ho, ale musí to být sympaták.

Jiným sympatákem je mi třeba americký kytarista Julian Lage. Stačí se na něj dívat, a do života člověku začne proudit světlo. A mohl bych pokračovat stovkami dalších jmen, lidí živých i dávno zemřelých, přátel skutečných i virtuálních, z nichž většina mne nikdy nepotkala.

Jsem přesvědčen, že toto úžasné lidské univerzum, na němž máme všichni podíl a které je tak fascinující a obohacující, je takovým proto, že všichni jsme v Bohu a Bůh v nás. Právě proto to tak funguje a právě proto to bylo stvořeno. A i když si to občas hodně kazíme, vždy se objeví Boží posel a ukáže cestu k životu. Jména si dosad' každý sám, stačí se rozhlédnout kolem.

Ladislav Heryán

Tato slova potřebují být stále a stále opakovaná!

Když jsme byli vedeni do plynových komor, řekli nám, to nic.

Když jsme byli násilím konvertováni, řekli nám, to nic.

Když jsme byli vyhnáni ze země za to, že jsme Židé, řekli nám, to nic.

Ale když se teď bráníme, najednou nám mají co říct.

Jak jsme se pomstili Němcům za jejich Konečné řešení?

Jak jsme se pomstili Španělům za jejich Inkvizici?

Jak jsme se pomstili za to, že o nás islám lže?

Jak jsme se pomstili za lži v Protokolech sionských mudrců?

Studovali jsme naši Tóru a zdokonalovali jsme se v lékařství,

inovujeme technologie a zlepšujeme naše obranné systémy.

Zdokonalujeme se v zemědělství, přetvořili jsme poušť v zeleň.

Skládáme hudbu, píšeme poezii, založili jsme filmový průmysl.

Jsme nositeli mnoha Nobelových cen.

Financovali jsme rodící se demokracie.

Plníme Boží slovo tím, že se na zemi stáváme světlem národů.

Drahý světe, až nás budeš kritizovat za obranu našeho dědictví a domovinu našich předků, tak si uvědom, že my Židé světa, děláme přesně to, co jsi měl udělat Ty, a ne nás ignorovat.

Za posledních 2.000 let jste ukázali, že když jde do tuhého, vládne vůči Židům nenávisť.

Drahý světe, teď nás nech na pokoji a jdi si vyřešit problémy na vlastním dvorku, zatímco my pokračujeme v naší 4.000-leté misi na povznesení nás všech.

Židé

ANEŽČINY DOBROTY

Nerozumíme si. Ani v češtině, ani v angličtině.

Když k logopedickým problémům osmáků přičtete respirátory, vyučování začne být takový nějaký náročný. Pro mě i pro kluky. Protože co si budeme povídat, můj hlas taky není žádnéj silák.

Osmáci jsou ale stateční a neremcaj. Vědí, že tohle nutný zlo prostě musíme zvládnout. To se nedá svítit.

Ovšem tipla bych si, že během jedny vyučovací hodiny toho namluvíme tak dvakrát víc než normálně. Každý, kdo chce něco říct, musí být totiž připraven svůj projev zopakovat i několikrát, aby měl jistotu, že ho chytlí všichni. Ale neva, opakování je matka moudrosti, že jo.

Zajímavou strategii vyvinul Felix. Začal se totiž věnovat telepatii, v níž dosahuje nebyvalých výsledků. A mně tím šetří hromadu slov, který bych jinak musela pronést.

Vysvětlím vám to na příkladě.

Felix je neuvěřitelně bezelstnej a ochotnej kluk, kterej je neustále připravenej pomáhat. Kdykoli, kdekoli i komukoli.

Ač je úplně nejmenší ze třídy, ujal se role zapínače a vypínače interaktivky, jejíž čudlík se nachází kdesi vysoko nad mou hlavou.

A teď si to představte. Kluci právě absolvovali rozcvičku, během který jsem akorát stihla zapsat do třídnice. U toho psaní se spontánně rozhodnu, že dál budeme procvičovat větný členy na interaktivní tabuli.

Zvednu hlavu a... U tabule stojí tichá postavička na špičkách s nataženou rukou do výšin a čekající na můj pokyn k zapnutí.

Jak to jako věděl, když mi ta myšlenka vytažila v mozku zhruba tak před milisekundou? A takhle je to s ním pořád. Vždycky je o krok přede mnou, připraven na všechno. Se skromným úsměvem a hrdoostí v očích, že to zas poznal.

Prostě mi čte myšlenky, to ani není jinak možný. Jen teda doufám, že ne všechny, to by asi chudák občas zíral. /AN

LEPŠÍ ČERVEN

Raduji se stejně jako všichni kolem. Méně nemocných. Víc očkovaných. Víc volnosti. Podloubí na našem náměstí zase ožilo, a to je dobré znamení. Lidé jsou ukáznění, trpělivě čekají, aby v těsnějších prostorách obchodů byl opravdu jen předepsaný počet kupujících, respirátory jsou samozřejmostí. I rána, ozvučená dětskými hlasy těch pestrobarevných lodiček hrnoucích se do školy, jsou veselější. Zatím postrádám šedočernou vlnu zakapucovaných středoškoláků směrem k přmyslovce. I té se dočkáme.

Jenže v tom radostném očekávání normálního života maloučko hryže obava – nespěchalo se zase něco? Nepřijdou znovu omezující a umrtvující opatření? Dokážeme být i bez příkazů ukáznění, opatrní, ohleduplní jeden k druhému?

A s touto obavou ještě jiná. Do svobodných mediálních sítí se bez obav, co to se čtenářem udělá, pouštějí pisatelé – majitelé zaručených pravd – šířící nejrůznější konspirační teorie, co straší nemocemi, podvodnými léky, politickými taktikami namířenými proti našemu státu a našim zákonům, to vše samozřejmě bez jména autora, hlavně jako důležitá přeposlaná zpráva, kterou si máte přečíst a odeslat na další adresy. Co s tím? Určitě je dál neposílám.

A ještě další obava.

Ve veřejném prostoru se stále častěji k tomu, co jsme zažili a zažíváme vyjadřují všeobecně známé, oblíbené, uznávané osobnosti – herci a herečky, spisovatelé...

Nelíbí se jim hledání viníků, rozebírání chybných řešení, vyčíslování škod, dlouhé debaty na totožné téma.

Jde to nějak jinak?

Napadá mě takové přirovnání: městské domy se v dávných dobách stavěly ze dřeva. Co s takovými domy udělal oheň, o tom máme doklady i v historii Kyšperka – vyhořelé náměstí, vyhořelé Nové město... Konečně dřevo nahradil kámen a stále odbornější vědomosti a naléhavější žádosti hasičů vytvořily normy, jimiž se současní stavebníci musí řídit. Stručně – bez zkoumání příčin a následků, bez stanovení pravidel, mnohdy velmi zatěžujících, by nebezpečí požárů bylo podstatně vyšší.

S tím, co ještě zažíváme, je to jako s těmi požáry, Nerozeberou-li se podrobně všechny minulé kroky, nevyhodnotí-li se jejich účinnost, nenajde-li se způsob, jak stanovit obecněji platná pravidla pro příště, budou se chyby opakovat.

Cesta k poznání není příjemná. Být kritizován, to se nelíbí nikomu. Všichni máme té víc než roční mizerie plné zuby. Všichni bychom raději hleděli kupředu, k bezstarostnějšímu a příjemnějším dnům, v nichž budou lidé milí, vlídní, každý bude odpovědně vykonávat své poslání a celý svět bude jedno šťastné sluncem zalité údolí.

Nebude, víte to stejně dobře jako já.

Systém, ve kterém chceme být slyšeni a v němž chceme žít se nazývá demokracie. Jak mnozí chytrí řekli, není to nijak dokonalý systém,

ale je nejlepší z možných. Stojí na právu kritizovat, nabízet jiná, nová řešení, pokoušet se získat pro ně většinu a uplatnit je. A znovu kritizovat a znovu hledat lepší řešení. Vládnoucí politici, kritizující

opozice, výměna pozic a znovu hledání lepších postupů. Pořád dokola, s nekonečnými debatami o tom, jak spravovat věci lépe.

Dalo by se říci, že jde o hledání pravdy.

Co je ta pravda, o tom píše Karel Hvižďala: „Pravda je úkol a ne statek. Pravda se nesmí následovat, ale neustále adaptovat. ... Pravda je vnímána jako proces napravování. Pravda nebyla něco daného, co někdo mohl vlastnit, ale bylo to něco, k čemu se dospívalo napravováním, přením, pravením, tedy dialogem... Podstatou pravdy byla evidentně komunikace.

Hledat pravdu znamenalo něco uvést do správného, nepokřiveného stavu.“

Tu poslední Hvižďalovu větu, tu bych podtrhla.

V zavedených demokraciích se předpokládá, že politik nese odpovědnost za své činy, za své chování. Proviní-li se, zjistí-li se jeho

pochybení, ze své funkce odstoupí. Protože ví, že člověk na výsluní nesmí lhát, křivit fakta, dávat špatný příklad.

A to celé – zmatky a prohřešky uplynulého roku, aféry a neodpovědnost politiků, jejich výmluvy, doložené lži, střety se zákonem a provinění proti obyčejné a předpokládané lidské slušnosti – je to, co bychom neměli zapomenout. Nemělo by nás upokojit, že je o poznání líp. A debaty politiků, jakkoli nekonečné, bychom se měli naučit snášet, brát je jako diskusi. Že demokracie je diskuse, to říkal už TGM. Autoritativní vlády jsme zakusili, to není potřeba zkoušet znova.

Proč o tom tak dlouze povídám? Začíná předvolební klání. A je dobře si uvědomit, že to, co si napříště do čela své země zvolíme, to budeme mít. Je to jen a jen na nás.

EN

DESET LET BEZ OTY MÁDRA

katolický kněz, teolog, vysokoškolský pedagog, dlouholetý politický vězeň Oto Mádr

Před deseti lety 27. února 2011 zemřel Oto Mádr, jedna z nejviditelnějších a nejpozoruhodnějších osobností katolického disentu a podzemní církve. Muž, který dokázal z tážání se na ducha doby a samozřejmé pracovitosti vytvořit specifickou spiritualitu. Kvas těsta, který v současném církevním prostředí zásadně chybí.

Mádr nikdy nebyl člověkem inovativního hlubokomyšlného intelektuálního střihu jako jeho přítel Josef Zvěřina, ale přesto jeho přístup ke křesťanství je v mnohém inspirativní. Věřil, že církev nikdy nedostane nic zadarmo; že člověk si nezasluhuje všeobecnou váženost tím, že má určitý věk nebo úřad, ale spiritualitou formovanou aktivitou, kterou je schopen a ochoten vykonávat. Navazoval na Guardiniho koncept, který u nás silně zpropagoval Tomáš Halík a kterou silně akcentoval II. Vatikánský koncil, totiž, že církev musí umět číst znamení času a doby, ve které se nachází, a těmto znaméním se aktivně dokázat přizpůsobovat. Musíme zdůraznit, že Romano Guardini ovlivnil celou generaci teologů ve 20. století a čerpal z něj opakovaně také Josef Ratzinger.

Mádrovo dílo je pozoruhodné myslím nejméně ve dvou rysech, které bych rád v této eseji (či nekrologu psaném s desetiletým odstupem) dále promýšlel. Předně ukazuje, že pokud máme hovořit o křesťanství a jeho reálné podobě ve společnosti, pak bychom měli dokázat dobře porozumět světu, ve kterém se nacházíme, a lidem, se kterými se setkáváme. Křesťanství není nějakou statickou strukturou, snad petrifikovanou Tridentickým koncilem, jak někdy můžeme karikovaně vidět, ale především aktivním inkulturovaným pobytom ve světě.

Druhý bod je také podstatný – jestli Mádr někým byl, ve smyslu společenské role, tak byl skvělým organizátorem, člověkem spojeným s mimořádnou pracovitostí, kterou dokázal napnout do potřeb znamení doby. Jinými slo-

vy lze říci, že křesťanství v jeho pojetí, které bylo blízké Gaudium et spes a především Lumen gentium, je křesťanství aktivní. Ovšem ne náhodného a chaotického hemžení nebo naopak zoufalou snahou o konzervaci starých pořádků, ale naopak promyšlením toho, co je třeba ve světě vykonat. Promyšlením, do něž vstupuje spiritualita, modlitba, kontemplace, která je pramenem smysluplného pohybu ve světě.

Když ve dvacátých letech Martin Heidegger poprvé použil pro člověka pojem Pobyt, chtěl tím zdůraznit právě aktivní roli člověka ve světě. Člověk není dán svoji prostou existencí, výskytem ve světě jako kůň či kámen, ale je povolán k tomu, aby své bytí ve světě aktivně utvářel. Aby se sám dokázal na sebe ptát. Teilhard de Chardin si bude klást otázku po místě člověka ve vesmíru a bude mířit vlastně velice podobným směrem jako Heidegger – autentické lidské bytí nikdy není otázkou prostého výskytu, ale vždy je spojeno s aktivním chápáním sebe sama. S aktivitou, kterou vede k druhým i k sobě samému.

Jan Sokol ve svých meditacích Naděje na neděli zdůrazňuje, že jedno z kulturně nejvlivnějších částí evangelia je podobenství o hřivnách. Většina okcidentální kultury je nesena právě tímto motivem – máme určitý dar, dědictví, které jsme si nezasloužili, a musíme s ním nějak hospodařit. Zakopat jej, zbavit se rizika znamená zcela se odklonit od snahy o to stávat se člověkem. Myslím, že právě riziko, které je spojené s tím, že se nám v hospodaření ve světě nebude dařit, že můžeme o něco přijít, je podstatné. Život není možné žít na zkoušku nebo ho nějak udržovat. Je nám dán pouze jednou a musíme ho brát vážně. Ostatně Mádr riziko nést uměl a často zakoušel jeho tíži.

Proto je třeba ono Guardiniho ptaní se na ducha doby. Abychom věděli, jak lze s našimi hřivnami zacházet, musíme mít k dispozici určité porozumění světu, v němž se nacházíme. A právě v tomto ohledu byl Mádr mimořádným – dokázal analyzovat možné scénáře vývoje společnosti, která se jevila na jedné straně normalizačně strnulá, a na straně druhé bylo zřejmé, že vyžaduje zcela nový styl spirituality a náboženského myšlení.

Někdy slyšíme sny o tom, jak se všechno vrátí do normálního stavu, že vše bude jako dříve, před pandemií. Domnívám se, že po více než roce změn, které zažíváme, je zřejmé, že nic takového nenastane a nastat nemůže. V době, kdy píšou tuto esej, máme ve světě více než 2,5 miliónu mrtvých, jen v České republice je jich přes 20 tisíc. Již jen tyto ztráty, které v našem prostoru představují největší

katastrofu od druhé světové války, není možné vytěsnit. Tak jak druhá světová válka změnila umění, politiku i sociální vazby a hodnoty, lze očekávat, že podobně významné dopady bude mít i pandemie Covid-19 – uvidíme zásadně měnící se strukturu ekonomiky, snad ještě více akcentovaná ekologická témata,

Oto Mádr:
„V temnici někdo změkne a někdo se utvrdí.“

významné sociální posuny, ztráty blízkosti s příbuznými i přáteli, pravděpodobně zásadně se měnící podoba architektury atp.

Zdá se mi, jako bychom tento rozměr změn vůbec nedokázali brát vážně. Návrat ke světu, tak jak jsme ho znali dříve, není ani možný technicky, ani udržitelný eticky. Změněná sociální i spirituální dimenze člověka bude vyžadovat zásadní obrát v kultuře, ale i v pastorálním a spirituálním stylu. Některé posuny přitom již můžeme vidět, ať již jde o sledování kázání online nebo (mnoha výzkumy podepřenou) silnou potřebu lidí se potkávat a tvořit společenství, v rovině obnoveného uvědomění si tělesnosti nebo dlouhou nezakoušeného strachu ze smrti či zkušenost s tím, že kolem umírají lidé, je mimořádně intenzivní.

Domnívám se, že pokud nám něco chybí, tak je to jistě (i) ono mádrovské aktivní ptaní se, co lze udělat v kontextu dnešního světa. Koncept aktivního křesťanství, které vede k tomu, že dokáže ducha doby nejen identifikovat, ale především do něj vstupovat. Mádr, jako blízký spolupracovník kardinála Tomáška, měl nesporně velkou zásluhu na tom, že mohl pronést ono památné: „Právem ode mě očekáváte slovo k současnému dění v naší vlasti. V této důležité hodině zápasu za pravdu a spravedlnost v naší zemi jsem já i katolická církev na straně národa,“ jak upozorňoval ve své anotaci Proglas.

Mádrův odkaz tak vybízí k určité bdělosti, neboť by se nám mohlo snadno stát, že v souboji o pravdu se nepostavíme nikam. Bytí křesťana ve světě je bytím v pohybu, v neustálé aktivitě hledající onu stranu pravdy. Takové bytí ale předpokládá dvojí; jednak velkou odvahu, která je spojená s odpovědností a angažovaností, s vědomím, že dlouhý život není souborem zásluh, ale stále znovu kladenou otázkou po Slovu této době. Odvahu, která je spojená s pokorou, protože se může mýlit, může dělat chyby, přešlapy, může se spálit. Mádrovská teologie není teologií dokonalosti a bezchybnosti, ale autentického plného nasazení.

A na druhé straně ale očekává hlubokou schopnost ztišení, meditace, promyšlení světa, ve kterém žijeme v pozici nikoliv jedině-

ho majitele pravdy fedrujícího svoji osobnost druhým, nikoliv ani roztěkaného chaotika, ale ani zbabělce, který nic nedělá, nýbrž člověka hluboké zbožnosti, meditace, člověka, který ví, že své bytí může – jak píše Heidegger – poměřovat jen měřítkem transcendence.

U Mádra není spor mezi tradicí spojenou s kontinuitou a nutností chápat ducha doby, protože obojí se musí nutně potkat, kondenzovat v osobě toho, kdo překročí své pohodlí a vstoupí do služby Slova. Do služby neustálého tázání, hledání, práce. Práce u Mádra byla něčím jiným než třeba u Tomáše Akvinského, byla způsobem stávání se plným člověkem ve světě. Domnívám se, že současná církev u nás do velké míry tápe a přešlapuje na místě. Uchopit fenomén COVIDu musíme jinak než přenosy bohoslužeb a online adoracemi. Potřebujeme ochotu zbavit se jistot, věcí, které dříve fungovaly a o nichž doufáme, že se k nim vrátíme. Je třeba se ptát nově, hledat nové kotvy, jistoty nikoli jako neměnný prvek, ale jako dynamickou strukturu. Musíme vstoupit do duchovního života, do meditace s otázkou, jaké je Slovo této době? Co je to, co jsme povoláni v současném světě žít? V tomto byl život a dílo Oty Mádra nezastupitelný.

Michal Černý, 3.4. 2021

NOMÁDI

Dostal se tam, kam jen málokterý. Středoevropsan. Fero Hrabal-Kronak mimo jiné navštívil jedno z nejspínavějších měst na světě: sibiřský Norilsk a také se na nákladní lodi plavil po Jeniseji.

Zatímco vaši vrstevníci jezdí za teplem na jih nebo do lázní, vy se vláčíte na Sibiř a ještě k tomu za polární kruh. Proč?

Před pár lety, než jsem dosáhl duchodového věku, tak jsem takové cestovatelské plány neměl. Nejříve jsem jezdil do jižnějších oblastí Sibiře, jako je Tuva nebo Burjatsko. Jedním z mých hlavních cílů bylo získat materiály o tamějším duchovním životě, o šamanismu a podobně. Postupně se to těžiště cest přesunulo na sever. V mládí jsem se zajímal o polární výpravy. Sbíral jsem poštu z expedic, dopisoval jsem si s kapitány ledoborců či polárními stanicemi. A pak jsem začal do Arktidy jezdit.

Takže si plníte sen z mládí?

Ano. Navíc pokud chcete objevovat, což mne osobně láká, tak musíte vyrazit někam, kde nepotkáte nikoho z Prahy či Českých Budějovic. O oblastech na severu Ruska zrovna knihy či reportáže nevycházejí. Nakonec jsem z této „pustiny“ začal psát cestopisy. Vlastně mě vyhecovali kamarádi a známí, kterým jsem ukazoval fotky z cest.

Máte neobvyklý způsob cestování. Bydlíte u místních lidí, na řece plujete na nákladní lodi. Jak dlouho trvá připravit takovou cestu? A kde hledáte kontakty?

Buď máš peníze, nebo máš kamarády. Když

chceš poznat nějakou zemi a dokonce o ní chceš psát, tak to ani jinak nejde. Pokud cestuješ vlastním autem, tak domorodce při nejlepší vůli potkáš na benzince, v hospodě nebo v obchodě. Ze sedmdesáti procent vidíš zemi jen za oknem. Ale když s místními strávíš týden ve třetí třídě vlaku na Transsibiřské magistrále nebo na Kolymě v maršrutce, tak v podstatě žiješ jejich život. Mně se stává, že vyzvedávám děti svých hostitelů ze školky nebo pro ně chodím nakupovat. Je to vlastně taková sonda na vlastní kůži do života místních. Ale abych se k nim dostal, musím investovat spoustu energie a času, abych našel ty správné kontakty a lidi. V Rusku navíc není zvykem odpovídat na dopisy, když nepíše vrchnost.

Dikson – přístav

Tohle vám určitě usnadnil internet, e-mailů a facebook. Nebo ne?

Ano, to je pravda. Ale nakonec ty nejdůležitější věci řešíš až na místě ústně a tam záleží na tobě, tvoji osobnosti a na tom, jak jsi přesvědčivý. Jak se říká: „líná huba, holé neštěstí.“ Osobní kontakty jsou prostě nenahraditelné.

Z četby vaší knihy mám pocit, že na Sibiri je vše při starém. Zikmund s Hanzelkou ukazovali, jak za Uralem tehdejší sovětský režim bezohledně drancoval zdroje a ničil přírodu. Změnilo se to?

Slovo drancování je přiléhavé. Angličané dokázali v Indii postavit 30 tisíc kilometrů železnic, Rusové za stejnou dobu postavili pět tisíc kilometrů tratí. Nejhorší je, že Rusové na Sibiri za sebou nechávají ekologickou katastrofu. Lidé k ochraně přírody vůbec, ale vůbec nemají vztah. Jsou schopni vytvořit smetiště úplně všude.

Vy jste strávil nějaký čas v Norilsku, těžařském městě za polárním kruhem. Z vašeho líčení Norilsk vychází jako nejhorší místo k životu.

Když do města dorazíš uprostřed typického norilského léta, když poprchá, je osm stupňů nad nulou, bláto je černé od exhalací, tak to mluví samo za sebe. To se nedá pořádně slovy popsat. Na to by nestačil ani film.

Ale stačilo popojet 120 kilometrů na náhorní plošinu Putorana a je to jiný příběh... Příběh panenské přírody.

To, že se tam zachovala nedotčená příroda, to není zásluha Rusů. Ani dnes se tam nedostaneš jinak než vrtulníkem, takže Putorana se svou odlehlostí zatím zachránila sama. Je do krajina s ďábelskou krásou.

Ještě se vraťme k Rusům. Zaráží mě vámi popisovaný rozpor mezi chováním „obyčejných“ lidí, kteří se s vámi dělí

o jídlo, nezištně pomáhají, nebo vás dokonce pozvou k sobě domů a fungováním státu. Stát, kde jsou obrovské zakázané oblasti, stát, který tak rád vystavuje různé propustky... Proč je Rusko takové?

To je téma na celou knihovnu. Touto otázkou se zabírají stovky autorů ve stovkách knížek. Je těžké odhadnout, do jaké míry to způsobuje typická ruská nátura a do jaké míry je to způsobené tím, že Rusko je první stát na světě, kde se podařilo zvítězit buranům a lůze. Stačilo být lojální a kdekjaký sadista či šílenec dostal volné pole k seberealizaci. V průběhu několika generací tehdejší sovětský režim zlikvidoval nejen inteligenci, ale také lidi s přirozenou autoritou a lidi samostatně myslící. Rusko nemůžeme porovnávat s jinou zemí. Má naprosto unikátní historickou zkušenost. Dnešní ruský národ, to jsou potomci vrahů a jejich obětí. Neměli bychom na Rusko hledět evropskýma očima.

Stát by měl sloužit lidem a o Rusku se říká, že tam lidé slouží impériu. Platí to ještě?

Platí. Stačí přijít na jakékoli nádraží. Při svých cestách jsem narazil na jedinou vlakovou stanici, kde byly peróny přizpůsobené tak, aby cestující nemusel jako kamzík šplhat nahoru do vlaku. Rusové vybudují novou stanici nebo zrekonstruují starou a stejně tam zůstane nástupiště, které od hrany dveří vagonu dělí sto dvacet centimetrů. Nahoru se škrábou babky s bágama, matky s malými dětmi. V tom je skrytá absolutní bezohlednost, alespoň podle mě.

Ve vaší knize popisujete opuštěnou základnu protiletadlových raket, kde zůstaly počítače, hangáry i kusy stfěl. Nebo nikdy nedokončená Stalinova arktická železnice, po níž za polárním kruhem zbyly lokomotivy, koleje a další vybavení. Všechno drahé věci. Proč to nikdo neodvezl a nevyužil znovu někde jinde?

Sedmdesát let v Rusku nikomu nic nepatřilo. Ti, co dřív něco vlastnili, skončili na popravišti, nebo jim všechno ukradli. Vazbu mezi vlastnictvím a hodnotou čehokoliv úplně zpětrhali. Nabídněš člověku tisíc rublů, když ti pomůže vytáhnout zapadlé auto. On se na tebe vykašle. Ale když mu dáš láhev vodky za stovky, tak ti jde ochotně pomoci.

Nemáte z toho deprese?

Mám. Při každém odjezdu z Východu, z bývalého Sovětského svazu, si říkám, že už se tam nikdy nevrátím, že to nemám zapotřebí. Že ten nápor na nervy nemám zapotřebí. Rusko je takový hybrid mezi policejním státem a orientálním bordelem. Tenhle systém jednou hraje ve tvůj prospěch, ale jindy jde proti tobě. A pak přijde jaro a zase sedím ve vlaku směr Moskva.

*Tomáš Málek, Lidovky, 3.5.2021
Spisovatel, nakladatel a cestovatel Fero Hrabal-Krondak putuje po Rusku od roku 2011. O jeho vidění této země a historických souvislostech pojednává jeho nejnovější kniha Cesta na Tajmyr aneb Po Jeniseji k Severnímu ledovému oceánu.*

Jiřina Šiklová volala ještě před několika dny. Volala poslední rok často, tak jednou za týden: „Nic, já jen vobvolávám mančaft, jestli jste v pořádku, jestli něco nepotřebujete... Tak dobrý, čau, chlapečku, vopatruj se.“

Jiřina celý život někoho obvolávala, obcházela, někoho, kdo byl v malé. Měla starosti o jiné. O blízké i vzdálené. Někdo tomu mohl říkat „aplikovaná sociologie“ nebo „sociální práce“ anebo také neokázalá, praktická lidskost. Vždycky na sebe brala mnohem víc starosti, než musela.

Znali jsme se víc než půl století, intenzivně od osmašedesátého. Naše děti vyrůstaly spolu v „indiánském“ oddíle Ligy lesní moudrosti, oficiálně Pionýr... Jezdili jsme k ní na chalupu...

Ten „osmašedesátý“ přicházel po krůčcích několik let. Už tehdy jsme se potkávali. Rodil se ze samých průsvihů, menších či větších konfliktů, do značné míry v prostředí mladých lidí, vysokých škol, Jiřiny Filozofické fakulty a spíše strojárny a jaderné fyziky než z mých práv. Spojovaly nás Literární noviny, od jara 1968 Literární listy. Náročný týdeník s nákladem přes tři sta tisíc! Měli jsme tenkrát desetkrát méně informací než dnes, ale byli jsme lépe orientováni než ti na dnešních sítech. Dokázali jsme podle toho jednat. Bylo lze rozeznat, co je hlavní a co vedlejší. Lhalo se stejně jako dnes, ale obecnost, diváci i čtenáři se lépe vyznali. Lež neměla několik jmen v angličtině jako dnes, byla prostě lži. Bylo zřejmější, za co stojí se nasadit a co obětovat, nejčastěji to bylo místo v zaměstnání. A úplně nakonec i osobní svoboda, vězení.

Tenkrát, během několika let, se mnoho lidí, a nejen u nás, poznalo a dalo dohromady pro celé zbytky jejich životů. Mnozí spolu vydrželi do smrti. Celý svět se tehdy jako by uvolnil, otevřel změnám, leccos ukazovalo, že to může být k lepšímu. Ti, kteří od té doby vydrželi, neodpadli v normalizačním marasmu ani v pokušeních neoliberalních, zlodějských devadesátek. Pořád ti samí. Generace.

Ta je dnes už jen tenčíím se jádrem „mančaftu“. Jiřina mančaftu. Dnes pořádně nevím, co to bylo, ten nadějný, ale neodpuštěitelně pošetilý osmašedesátý, který nás dal dohromady. Co vím, že stvořil – generaci, které je Jiřina Šiklová z nejpřesvědčivějších představitelk. Ačkoli by to se zachechtáním odmítla.

Jiřina už tenkrát o těch mladých, konkrétně o studentech ze západních univerzit („Nová levice“, třeba Rudi Dutschke, Cohn Bendit), napsala knihu s příznačným názvem Stoupenec změn. Chápavou, ale kritickou. Oni totiž chtěli bořit to, co my jsme chtěli postavit: na prvním místě parlamentní demokracii, vládu práva. Ta kniha vyšla o dvacet let později a je i dnes srozumitelná. Nebyli jsme ti reformní, „osmašedesátníci“, tím méně

Novou levicí. Ano, byli jsme stoupcem změny a zůstáváme jimi, jen je nám k osmdesátce. Kritičtí ke každé moci, každý za sebe, každý jiný a přitom navzájem solidární.

My dva jsme se dávno znali, ale osudově jsme se sblížili při paši. Já tomu říkám paš. Pašovali jsme knihy a časopisy vši (nejen) exilové proveniencí a posílali jsme na Západ rukopisy všeho druhu. Dohromady metrčky, spíše tuny sem, stovky rukopisů ven.

Vybuďoval jsem někdy v dvaasedmdesátém kanál, který začínal skromně – dopis desetkrát přeložený a olepený izolepou, vtíštěný do dlaně při domluveném setkání v pasáži kina U Hradeb – a končil turistickými karavany, uzpůsobenými k pašování. Měly dveře, stropy i podlahy dvojité. Snad prý kdysi sloužily irské republikánské armádě – to jsme, probůh, nevěděli!

Po několika letech monopolu jsem byl zralý k vystřídání, opotřebovaný, vystrašený, měl jsem už nervy nadřanc. Hledal jsem, kdo by to vzal za mě. Jiřina byla bez zaváhání ochotná naskočit k veslům! Hubená ženská, řeklo by se. Byla lepší než já, já byl menší samoobsluha, ona skoro megastore. Za jejího působení kanál fungoval další čtyři roky až do dubna 1981. Na jeho druhé straně byl londýnský Jan Kavan jako výpravčí, v Německu pak historik Vilém Prečan jako „ten zodpovědný“, zasilatel, příjemce a distributor. A skrze ty dva stovky a tisíce exulantů.

Pak se ale ucho utrhlo. Podařilo se jim nasadit mezi nás zrádce, agenta. Jiřina a devět dalších, vesměs novinářů, historiků a spisovatelů, zahučeli do basy. Eva Kantůrková, Ján Mlynárik, oba Rumlové, Milan Šimečka... Čekal se monstrproces. Tentokrát měli všechny důkazy v ruce a na filmových páskách. Pak se něco stalo v nejvyšší diplomacii či politice mezi Husákovým režimem a Západem a vazební vězně po roce beze slova pustili. Dodnes nevíme, co to bylo.

Ano, báli jsme se. Žili jsme tehdy v permanentním strachu. Nejméně se z nás bála Jiřina. A to tak, že se snad vůbec nebála.

Jiřina měla z nás všech po propuštění z vazby největší nárok na „zaslouženou dovolenou“ vrcholového zpravodajce, zkrátka mohla si už dát pokoj, ale ona se jen oklepala a vrhla se do pašování znovu! Bylo to proti všem pravidlům, pokud nějaká existují. Tentokrát přes diplomaty západních zastupitelských úřadů. Nikdo jsme neměli tolik odvahy chodit k nim pod rouškou tmy do bytů. Nebo třeba nasadit si paruku – slušela jí, slušelo jí všechno! – a jít za dne bílého na švédskou ambasádu... Trnuli jsme, ona se nám smála. Nebo spíše: strach na ní nebyl znát. Do značné míry díky ní nebyly v Československu statisíce zvědavých čtenářů odtrženy od světa, nejen od našinců ve světě.

Při tom všem a při jejích ubohých zaměstnáních psala (a pod cizími jmény vydávala) milé, návodné knížky pro dívky v pubertě a také pro babičky a dědečky: jak žít, když je zle, jak překonávat životní krize. Profesi

často uklízečka a pracovní náplní geriatrická sestra – v různých podobách. V Thomayerově nemocnici spolupracovala na vědeckých výzkumech, protože ne všichni doktoři šéfové se báli spolupracovat s ní.

A kromě toho publikovala v řadě exilových periodik. Volila si pokaždé za pseudonym jiné, ale pro hrstku zasvěcených identifikovatelné jméno. Jiřina byla vždycky česká řeka, Otava, Vltava, Nežárka... Československou exilovou publicistikou tak protékají malebně české řeky a říčky.

Život nebyl tehdy černobílý, nikdy není. I když by to tak mnozí lidé raději. Jiřina svým sociologickým, ale především mravním instinktem vycítila potřebu jasných pojmenování. To ona poprvé razila pojem „šedá zóna“. Mínila tím ty odvážné mezi námi, kteří z těch či oněch důvodů nepřidali svůj podpis pod Chartu 77. Ale pomáhali disidentům. To nebyli jen chartisté: přibývaly další a další nezávislé iniciativy – rodila se „občanská společnost ve stavu nouze“. Nědko nám musel pomáhat při opisování textů, vázání knih, jejich distribuci, při sbírání faktů o represích – pokud jsme nechtěli degenerovat v ghetto samospravedlivých. Bylo třeba odborníků ze „struktur“ při tvorbě chartovních dokumentů o stavu země.

Šlo úhrnem o tisíce lidí, bez nichž by disent usychal, až uschnul. Když někoho z těch šedivců estébáci chytili a zadrželi nebo uvrhli do vazby, trvalo celé dny, než se to svět dozvěděl. Nebyli holt mezi „prominentními“ disidenty: ti, když byli zadrženi ve dvě odpoledne, v pět už o tom hlásil Ivan Medek z vídeňského Hlasu Ameriky. Disidenti byli takto svým způsobem přece jen trochu chráněni, ti z šedé zóny nikoli. Vždycky jsem Jiřinu chválil za toto prozíravé a spravedlivé vymezení a pojmenování. Ne, svět nebyl nikdy černobílý: hrstka statečných – a anonymní, konformní masa. Tak to nefunguje.

Existence úctyhodné šedé zóny dokazovala, že postavit se nemravnému režimu, stojícímu na stvrzení okupace jako bratrské pomoci, bylo možné: nemuseli jste se rovnou nějakým podpisem etablovat jako nepřítel režimu, ale mohli jste dělat něco pozitivního „proti“. Nešlo přece už o život ani o koncentráky jako v padesátých letech. Šlo o naše postavení v podniku, o děti na školách, o dovolenou v „Jugošce“... Zkrátka nemuseli jsme všichni držet ústa a krok.

Je bohužel příznačné pro naši dobu, že pojem „šedá zóna“ nabyl postupně zcela jiného významu: šedá zóna, tou se dnes míní právě ti oportunní, konformní. Spokojení uživatelé normalizačních vymožeností. Byli tedy jen bezvýznamní disidenti a pak Pullmannovi ideologii akceptující konzumenti, nic mezi tím. Tento posunutý význam je bezděčnou nemravnou obhajobou konformity: dává nám rozhršení, když vemlouvavě říká, že se nedalo dělat vůbec nic než podrobit se a jásat na Prvního máje. Vždyť to byl přece totalitní režim, „totáč“. A ve skutečnosti navíc režim,

kteřý se přece k padesátým letům nedá přirovnat! Ať již ho nazveme jakkoli. A to rozřešení se může vztáhnout i na dnešek.

Jiřinou Šiklovou ražený pojem „šedá zóna“ byl výsostným aktem sociální a mravní hygieny národa. Komu čest, tomu čest: nebylo nutné okupačnímu režimu se poddat.

Připomenu ještě něco, o čem se moc neví. Premiér Babiš se svou příslovečnou ignorancí, pokud jde o dějiny tohoto národa, se nešťastně vyslovil o tom, co byl romský koncentrák v Letech v české režii. Snesla se na něj kritika takové síly, že se kající rozhodl jet se tam tedy podívat. Za okolností, které neznám, ale vím to od ní, se mu Jiřina nějak vloudila do auta a jela tam s ním. A hučela do něho celou cestu, to si dokážu živě představit. Zanedlouho vlada prasečinec konečně vykoupila, takže může být zbourán a na jeho místech postaven důstojný památník... Po více než třiceti letech.

Díky, Jiřinko.

Kdyby ti vykoupení vypadali vykoupěni, snad bych uvěřil jejich Vykupiteli.

Nietzsche

Projekce

„Proč jsou tady všichni šťastní, jen já ne?“

„Protože oni se naučili všude vidět dobro a krásu,“ řekl Mistr.

„A proč všude nevidím dobro a krásu já?“

„Protože kolem sebe nemůžeš vidět to, co nedokážeš vidět v sobě.“

Tlak

Od těch, kdo se chtěli stát jeho žáky, Mistr vyžadoval vážnost úmyslů.

Avšak když se žáci v duchovním úsilí přepínali, plisnil je. To, co doporučoval, byla veselá vážnost či vážná veselost – jako u sportovců při hře či u herců při představení.

A mnoho, mnoho trpělivosti. „Rychlené květiny nevoní,“ říkával. „Rychlené ovoce ztratí svou chuť.“

Anthony de Mello, SJ

Víra

„Mladí vám zazlívají, že se vám nedostává víry.“

I hele. Jako by víra byla jen to, co se s rozhalenou hrudí veřejně vyznává, a ne to, s čím se pracuje a žije.

Karel Čapek

Běda těm, kdo říkají zlu dobro a dobru zlo, kdo vydávají tmu za světlo a světlo za tmu, kdo vydávají hořké za sladké a sladké za hořké! Běda těm, kdo jsou moudří ve vlastních očích a rozumní sami před sebou.

Iz 5: 20-21

CHYBÍ SPOLEČNÁ MYŠLENKA

13. Byla jste během školních let populární, nebo nepopulární? Co jste se z toho naučila politicky?

Byla jsem populární a často jsem i mluvila za celou školní třídu či „manšaft“. Být populární mezi spolužáky, nebo nenaštvat učitele? Volila jsem popularitu u spolužáků, někdy i za cenu osobních potíží.

14. Který politický názor vašich rodičů byl pro vás coby dítě trapný? A který dnes?

Názor „Dělej, že to nevidíš, neotáčej se, jdi dál“. Já jsem vyrůstala za protektorátu a minimálně pětkrát za můj život se měnil politický režim. A tatínek patřil asi mezi ty lékaře, jejichž jména se museli naučit atentáčníci na Heydricha nazpaměť.

15. Kterého politika/političku jste v poslední době litovala?

Nikoho, zabývat se politikou je přece osobní volba, nemusel či nemusela tam přece lézt. Něco jiného je, když se člověk stane politikem proto, že je osloven nepřímou i proti své vůli. Tito přímí či nevolení vůdcové jsou pak oblíbení i nenávidění, jak to již bývá u lidí „vyvolených“.

16. Který politik či politička by vás musel(a) požádat o odpuštění?

Žádný, nikdo mně neublížil, nebo já jsem si spíše nenechala ublížit.

17. Který politik by měl mít větší vliv?

Nevím, bohužel v politice u nás se uplatňují především populární lidé. Politik nemá být ale populist. Nicméně získaná moc, vliv, právě k tomu často svádí. Je mně takových lidí spíše líto. Oni když do politiky jdou, tak většinou vědomě volí „menší zlo“, myslí si, že tím druhým pomohou. A pak se do toho zamotají jak ručníky s prostěradlem v práci.

18. Kterou politickou frázi byste zakázala?

Žádnou, když je to blbec, tak ať se ztrapňuje. Voliči, alespoň ti inteligentní, to poznají.

19. Co naší společnosti chybí?

Étos, sjednocující myšlenka a osobnosti v politice. Průměrní lidé nemohou být sou-

časně těmi, kdo vedou. Kdyby si lidé více vážili politiků, tak by do politiky šli ti schopnější. Proto se snažím mezi politiky rozlišovat „paroubkovce“ a ty s přesvědčením, a povzbudit ty, kdo mají nějaký vyhraněný názor, který prosazují.

20. Který podstatný problém nemůže politika nikdy vyřešit?

Být ke všem lidem „hodná“, všem vyhovět, všem se zalíbit.

21. Jste součástí nějakého politického problému?

Nerozumím otázce, politik přece má moje problémy coby občana či občanky řešit. Jsem stará, v penzi, a jakou asi budu potřebovat od společnosti péči, to si každý politik může přečíst v každé demografické prognóze. Navíc mám hrob na Olšanech a tento hřbitov se rušit nebude, má hodně stromů, bez nichž by se Praha jinak ještě více dusila a ani respirátory by na to nestačily.

22. Je stát muž, nebo žena? A prosím o důvody.

Stát je organizace, tedy instituce – slyšíte v tom ten ženský rod?

23. Myslíte si, že je správné činit politická rozhodnutí, i když víte, že většina občanů je proti?

Zajisté, nikdy se všechno nelíbí všem! To není ani dost dobře možné. Jsem-li o správnosti něčeho přesvědčena, tak to mám prosazovat, i když to nebylo populární. Pak se ale musím pokusit dodatečně to vysvětlit, třeba lokálními zájmy, tím uklidnit ostatní a umožnit jim to přijmout.

24. Kterou knihu o politice by si měl každý přečíst? Případně kterou si chcete přečíst vy?

Nevím, nesleduji teorie politického myšlení. G. B. Shaw je již zastaralý, Orwella jsem jmenovala, příručky „jak mluvit a přesvědčovat lidi“, to opravdu není pro politiky, ale pro vlezlé omezece, kteří chtějí získat vliv. Nicméně naučit lidi mluvit před veřejností, naučit je oslovit ostatní, upoutat pozornost, to by se mělo učit ve škole. Vědět alespoň, že člověk oslovuje druhé i gesty, mimikou, dikcí, nakloněním hlavy, úsměvem, postojem u řečnického pulitku.

25. Čeho se bojíte – kromě smrti?

Proč smrti? S tím přece musíte počítat. Bojím se zbytečného utrpení svého i svých blízkých a taky se bojím o tuto zemičku, město... Ať to nezní trapně, ale já mám tuto zemi a Prahu ráda.

26. Co vám dává naději?

Od mého dětství se po celý můj život neustále opakuje, že skončí svět, civilizace, všechno tu rozbombardují, zničí atomovkou, rozpustí se led v Arktidě... Moje maminka, která se bála na Kazině v Mokropsích každé bouřky, protože tam nebyly nikde hromosvody, vždy říkala: „Celou Prahu nemohou rozbombardovat, tak proč bychom to zrovna my nemohli přežít?“

Respekt 13/2021

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

neděle 6.6. Slavnost Těla a Krve Páně
8 h. Lukavice Ex 24: 3-8 Ž 116
9 Mistrovice Žd 9: 11-15
9.30 Orlice Mk 14:12-26

pátek 11. 6. Slavnost Nejsv. Srdce Páně
18 h. Letohrad
sobota 12.6. 19 h. Letohrad
neděle 13.6. 11. v mezidobí
9 h. Mistrovice Ez 17: 22-24 Ž 92
9.30 Orlice - bířmování
2 Kor 5: 6-10, Mk 4: 26-34

sobota 19.6. 19 h. Letohrad
neděle 20.6. 12. v mezidobí
8 h. Lukavice Job 38: 1. 8-11 Ž 107
9 Mistrovice 2 Kor 5: 14-17
9.30 Orlice Mk 4: 35-41

čtvrtek 24.6. Slavnost Nar. Jana Baptisty
19 h. Letohrad
úterý 29.6. Slavn. Petra a Pavla apoštolů
19 h. Letohrad
sobota 26.6. 19 h. Letohrad
neděle 27.6. 13. v mezidobí
8 h. Lukavice Mdr 1: 13-15; 2: 23-24
9 Mistrovice poutní Ž 30 2 K 8: 7-15
9.30 Orlice Mk 5: 21-43

sobota 3.7. 19 h. Letohrad
neděle 4.7. 14. v mezidobí
8 h. Lukavice Ez 2: 2-5 Ž 123
9 Mistrovice 2 Kor 12: 7-10
9.30 Orlice Mk 6: 1-6
pondělí 5.7. Slavnost sv. Cyrila a Metoděje
7.30 h. Letohrad
úterý 6.7. svátek M. Jana Husa

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: BarBar Design, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741